

نمودار ۳
نسبت کفایت سرمایه بانک‌های خصوصی کشور طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ و آخرین میزان گزارش شده این نسبت طی ۶۶ ماهه ۱۴۰۱

درصد، آینده با منفی ۴۶، ایران زمین با منفی ۲۶، دی و شهر با منفی ۱۴ درصد دارای نسبت کفایت سرمایه منفی قرار دارند. البته همانگونه که گفته شد نسبت ذکر شده میانگین ۷ ساله کفایت سرمایه بانک‌های مذکور است و نگاهی به آخرین نسبت کفایت سرمایه نشان از آن دارد که برای مثال نسبت کفایت سرمایه بانک سرمایه با منفی ۳۶۵ درصد نزول داشته یا بانک آینده که به منفی ۱۵۷ درصد کاهش یافته است که با حد استاندارد اعلامی بانک مرکزی که مثبت ۸ درصد است فاصله نجومی دارد و به عبارت دیگر وضعیت بانک‌های مذکور در این مدت بحرانی تر شده است. (نمودار ۳)

عقب‌ماندگی قانون از بانک‌ها

اما آنچه در خصوص ناترازی موجود در شبکه بانکی گفته شد بخشی از معلولی است که بر عللی همچون عدم بسترسازی مناسب قانونی در اجرای عملیات بانکداری در کشور حاصل شد. برای مثال قوانینی همچون قانون پولی و بانکی و قانون عملیات بانکی بدون ربا، از جمله شاخص‌ترین قوانین بانکی هستند که هم بازه زمانی طولانی از تصویب آنان می‌گذرد و هم با علم به آنکه عملیات بانکی حاضر تفاوت ماهوی با زمان تصویب آن قوانین دارد و علی‌رغم اصلاحات مختلف این قوانین - که عمدتاً جزئی نیز بوده - تغییریری در دیدگاه قانونگذار و نهاد ناظر در خصوص حوزه بانکداری که دارای متغیرهای پویا و گوناگونی است ایجاد نشده است.

علاوه بر این، نهاد ناظر شبکه بانکی نیز در خصوص اعمال و ابلاغ قوانین دارای انگیزه یا اختیار کافی نبوده که مثال آن را می‌توان در ابلاغ استانداردهای مختلف بانکی طی سال‌های اخیر، در حالیکه شبکه بانکی مدت‌هاست به آن عملیات مشغول بوده دانست و به عبارت دیگر باید گفت بانک مرکزی نه در مقام کنش و حضور فعال که در موضع واکنش و عملیات انفعالی قرار گرفته که این موضوع اثر خود را در شروع به کار بانک‌های خصوصی و وضعیت ناتراز بانک‌های کشور که چند بانک شاخص خصوصی جزو آن هستند می‌توان دید؛ از این رونگاه فعال و قاطع ناظر شبکه بانکی که به پشتوانه قوانین و اختیارات اعطا شده به ارمان آمده است، می‌تواند گام مهم و نخست این مسیر در برخورد با بانک‌های ناتراز باشد.

بدهی شبکه بانکی اولاً از انقباض ترانزنامه و کاهش همزمان دو سمت ترانزنامه جلوگیری کرده و دوماً آنکه سود حاصل از بدهی‌های دولت نسبت به سود پرداختی به صاحبان سپرده سرمایه‌گذاری کمتر بوده که خود این عامل محرک ناترازی شبکه بانکی می‌تواند باشد البته در این خصوص نیز ذکر این نکته لازم است که موضوع بدهی دولت را می‌توان عامل پیشران در ناترازی شبکه بانکی دانست چراکه اولاً بدهی دولت به دلیل ماهیت آن فاقد ریسک نکول بوده و به عبارت دیگر می‌توان گفت بدهی دولت ذیل دارایی‌های منجمد (دارایی‌های فاقد جریان نقد) قرار می‌گیرد نه دارایی‌های موهومی (که امیدی به بازگشت و نقدشوندگی آن وجود ندارد) و نکته دیگر آنکه حتی با فرض سهم قابل توجه برای بدهی دولت در ناترازی بانکی، به دلیل محدود شدن مرادفات مالی با بانک‌های دولتی و بانک‌های شبه دولتی (بانک‌های خصوصی شده در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی)، عامل بدهی دولت را نمی‌توان جزو عوامل اساسی ناترازی شبکه بانکی دانست کما اینکه کلیت اثر آن را نیز نمی‌توان کتمان کرد.

کفایت سرمایه منفی؛ پدیده منحصر بفرد بانکداری ایران!

نسبت کفایت سرمایه به عنوان یکی از نسبت‌های شناخته شده سلامت بانکی است که اگرچه ارتباط مستقیمی با جنبه‌های مختلف ناترازی یک بانک ندارد اما با در نظر داشتن آنکه نسبت مذکور به رابطه میان سرمایه نظارتی به دارایی‌های موزون شده به ریسک بانک می‌پردازد، می‌تواند در تشریح وضعیت یک بانک کمک‌کننده باشد، کما اینکه بررسی میانگین این نسبت در بازه زمانی طولانی نیز در این خصوص راهگشا است.

در واقع این نسبت با در نظر داشتن اینکه بانک در برابر دارایی‌های خود چه رفتاری داشته و حوزه ورود آن با چه سهم ریسکی همراه بوده از عوامل نشان دهنده سلامت و ثبات در یک بانک است. اما بررسی اطلاعات تاریخی نسبت کفایت سرمایه طی سالهای ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ نشان از آن دارد که علی‌رغم در نظر داشتن بازه ۷ ساله که خود تا مواردی موجب تعدیل این نسبت می‌شود، نسبت کفایت سرمایه در ۶ بانک کشور منفی بوده که در میان این بانک‌ها، بانک سرمایه با منفی ۱۰.۵